

Pobyt / FYSIS

Patočka zavedl termín „pobyt“ jako překlad heideggerovského „Dasein“. Po mém soudu je však obsah českého termínu hlubší a filosoficky perspektivnější. Německé „Dasein“ svým zdůrazněním onoho „da“ čili „hic“ poukazuje spíše na jsoucnost než na bytí, a to tím snáze, že bytí je velmi často za jsoucnost zaměňováno. Pobyt však nejenom neodvádí pozornost od časového charakteru bytí jsoucná, ale naopak jej zdůrazňuje. Zároveň vyvolává jistou asociaci, která je velmi příznivá pro rozvíjení jedné myšlenky: zatímco „být-tu“ či „tu-bytí“ zdůrazňuje spíše lokalizaci, „pobyt“ vedle toho upozorňuje na jisté omezené trvání „výskytu“ na jistém místě. A pak tu je ještě druhá myšlenka, ještě závažnější a perspektivnější: o pobytě můžeme mluvit pouze tam, kde jde o něčí pobyt, tedy nikoliv o pouhý nahodilý výskyt čehosi na místě vlastně neinteresaného. To se velmi dobře hodí pro naši koncepci, která člověka chápe jako trojinu FYSIS – tělo – subjekt. Fysis je přesně to, co máme na mysli pod termínem „pobyt“: pobyt začíná narozením, nikoliv nahodilou agregací složek či okolností, a pokračuje organizovaným trváním, nikoliv pouhou setrvačností, až posléze končí zánikem, smrtí jakožto koncem pobytu. V jaké vztahu je tělo k tomuto pobytu? Není znám případ, kdy by se pobyt obešel bez těla, ale tělo samo je pobytu podřízeno, řídí se pobytem a slouží pobytu. Není to však ani tělo, ani FYSIS, jež bychom mohli považovat za „pobývající“. Pobývání a pobyt znamená aktivitu, aktuální, účinnou přítomnost, která se děje, která ergo nastává a ihned přechází v minulost. Základní strukturou a aktivní, dějící se složkou pobytu je účinná „při-tom-nost“ subjektu jako základního nejsoucná, vykloněného do budoucnosti: to jsme my jako pobývající. “

(16. 6. 1991)